

provincie
GELDERLAND

Bezoekadres
Gebouw Marktstate
Eusebiusplein 1a
6811 HE Arnhem

Postadres
Postbus 9090
6800 GX Arnhem

telefoonnummer (026) 359 91 11
telefaxnummer (026) 359 94 80
e-mailadres post@gelderland.nl
internetsite www.gelderland.nl

De gemeenteraden van de Gelderse gemeenten

datum
22 maart 2016

zaaknummer
2016-004154

onderwerp
Informatie over begroting 2017-2020

Geachte heer/mevrouw,

In de begrotingen 2016 van de Gelderse gemeenten zagen wij voor het eerst sinds de crisis minder druk op de financiën van de gemeenten. Er blijft echter reden tot zorg. De crisis heeft er voor gezorgd dat de financiële buffers bij veel gemeenten zijn gekrompen terwijl tegelijkertijd de risico's zijn toegenomen. Voor alle gemeenten geldt, dat de risico's binnen het Sociaal Domein nog niet helemaal in beeld zijn. Er komen bovendien nog forse bezuinigingen op de budgetten van het Rijk op de gemeenten af. Deze kortingen gaan samen met een herverdeling van de budgetten en kunnen daardoor voor individuele gemeenten twee keer nadelig uitpakken.

Vanuit onze toezichtfunctie hebben wij samen met u een rol in het gezond houden van de lokale overheidsfinanciën. U bent als raad verantwoordelijk voor het vaststellen van een structureel en reëel sluitende (meerjaren) begroting. Als toezichthouder volgen wij de financiële positie van gemeenten en de ontwikkelingen die daarmee verband houden.

Met deze brief vragen wij uw aandacht voor een aantal thema's, waarmee u in de komende periode mogelijk te maken krijgt. Zo nodig is ook aangegeven hoe wij daarmee omgaan. U kunt deze informatie gebruiken als u de kaders voor de begroting 2017-2020 vaststelt.

Het toezicht en uw gemeente

Afhankelijk van het risicoprofiel volgen wij de financiële positie van uw gemeente meer of minder intensief. Als afstemming nodig is, dan voldoet over het algemeen overleg op ambtelijk niveau. Soms vindt bestuurlijk overleg plaats. Nadat de begroting is vastgesteld ontvangt u jaarlijks via een begrotingsbrief onze bevindingen daarover. Ook verwijzen wij u graag naar <http://ftgelderland.databank.nl/> waarop informatie staat over de financiële positie van alle Gelderse gemeenten. Op de website vindt u ook de factsheet over de trends en ontwikkelingen in de begrotingen 2016 van de Gelderse gemeenten. Verder kunnen onze ambtelijke toezichthouders op uw verzoek een presentatie over het toezicht op uw gemeente verzorgen.

inlichtingen bij mw. J.H. Hollebrandse-Kemp

e-mailadres post@gelderland.nl

telefoonnummer (026) 359 80 25

BNG Bank Den Haag, rekeningnummer 28.50.10.824
IBAN-nummer: NL74BNGH0285010824
BIC-code van de BNG: BNGHNL2G

btw-nummer: NL001825100.B03
KvK-nummer: 51468751

Toezichtcriteria

Het toezicht zoals wij dat uitvoeren kent twee vormen: repressief toezicht en preventief toezicht. *Preventief toezicht* betekent dat voor de begroting en de wijzigingen daarvan onze voorafgaande goedkeuring nodig is. De belangrijkste reden voor het instellen van preventief toezicht is het naar ons oordeel ontbreken van reëel en structureel begrotingsevenwicht. Dit is het geval als de structurele lasten in de begroting voor 2017 niet volledig worden gedekt door structurele baten en ook niet aannemelijk is gemaakt dat dit structurele evenwicht in de meerjarenbegroting (uiterlijk 2020) weer tot stand wordt gebracht. Voor het oordeel over het aspect reëel evenwicht wordt gekeken naar de realiteit van de ramingen.

De jaarrekening 2015 behoort tevens in structureel en reëel evenwicht te zijn; indien de jaarrekening niet in evenwicht is, zal het structureel tekort worden betrokken bij ons onderzoek van de begroting 2017.

Daarnaast dienen de vastgestelde jaarrekening 2015 en de begroting 2017 tijdig, respectievelijk vóór 15 juli en 15 november 2016, aan het CBS (jaarrekening) en aan ons (begroting) te zijn toegezonden. Niet tijdige inzending van deze documenten kan tevens leiden tot preventief toezicht.

Bij de beoordeling van de raming van de algemene uitkering uit het gemeentefonds wordt uitgegaan van de mei/junicirculaire 2016 van het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties met de daarin opgenomen uitkeringsfactoren. Uiteraard is er geen bezwaar om de septembercirculaire 2016 in uw begroting te verwerken.

Bezuinigingsmaatregelen

Veel gemeenten voeren ingrijpende ombuigingsplannen uit. Het realiseren daarvan bepaalt of het begrotingsevenwicht en daarmee een gezonde financiële positie kan worden gehandhaafd dan wel bereikt. Bezuinigingsmaatregelen die in de begroting worden verwerkt, beoordelen wij systematisch op hardheid en haalbaarheid. Van u, als hoogste bestuursorgaan van de gemeente, verwachten wij dat de bezuinigingsmaatregelen concreet (op programmaniveau) worden benoemd. Ook moet het proces om de maatregelen te effectueren vastliggen. Ervaringen opgedaan met eerdere bezuinigingsoperaties kunnen wij in ons oordeel meewegen.

Taakstellingen die u aan de verbonden partijen (waaronder gemeenschappelijke regelingen) oplegt, worden als reëel beschouwd, als de verbonden partij op bestuurlijk niveau heeft besloten dat en tevens hoe deze opgelegde taakstelling daadwerkelijk wordt ingevuld. Er moet dus aannemelijk worden gemaakt dat de opgelegde bezuinigingsmaatregel concreet zal worden ingevuld.

Kortom, de maatregelen waarmee u de begroting sluitend wilt maken, moeten realistisch en door besluitvorming onderbouwd zijn.

Financiële kengetallen

Vanaf de begroting 2016 en de jaarrekening 2015 zijn de financiële kengetallen verplicht gesteld in het BBV. Deze moeten worden opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing. Tevens moet er een beoordeling worden gegeven van de onderlinge verhouding van de kengetallen in relatie tot financiële positie. Dit is van belang om de afzonderlijke kengetallen met elkaar in verband te brengen en te laten zien wat dit betekent voor de financiële situatie van uw gemeente. Tevens kunt u hier aangeven of de kengetallen zich in een bepaalde richting zouden moeten gaan ontwikkelen, bijvoorbeeld het verlagen van de netto schuldquote of het verbeteren van de solvabiliteit. Wij hebben geconstateerd dat veel gemeenten deze eigen beoordeling nog niet in de begroting 2016-2019 hebben opgenomen en vragen hiervoor dan ook extra aandacht in de begroting 2017-2020. De kengetallen bieden ook de mogelijkheid om gemeenten onderling te vergelijken. Daarmee dragen deze kengetallen bij aan de controlerende en kaderstellende taak van uw gemeenteraad. De financiële kengetallen worden door de toezichthouder niet betrokken bij het uiteindelijke oordeel over de toezichtvorm (repressief dan wel preventief). Hiervoor blijft het reëel en structureel sluitend zijn van de (meerjaren)begroting het bepalende criterium, zoals opgenomen in de Gemeentewet artikel 203. De toezichthouder kan de kengetallen wel gebruiken om een completer beeld te verkrijgen van de financiële situatie van uw gemeente. Wanneer de kengetallen een verontrustend beeld geven, kan de toezichthouder dit vanuit zijn signalerende rol bij uw gemeente onder de aandacht brengen. In Gelderland besteden we in de begrotingsbrieven aan de afzonderlijke gemeenten aandacht aan de kengetallen.

Eenmalige baten en lasten

De Gemeentewet geeft de raad de taak de begroting reëel en structureel in evenwicht vast te stellen. Dit betekent dat tegenover structurele lasten in ieder geval een gelijk bedrag aan structurele baten staat. Dit is een belangrijke voorwaarde om voor repressief toezicht (minst belastende vorm) in aanmerking te komen. Voor een oordeel over deze voorwaarde is een transparant overzicht nodig van eenmalige ofwel incidentele baten en lasten die het begrotingssaldo beïnvloeden. De wet schrijft dit meerjarige overzicht voor en veel gemeenten hebben dit overzicht inmiddels opgenomen in de begroting. Het overzicht wordt echter nog niet altijd door de gemeente gebruikt om zelf het *structurele* saldo in beeld te brengen. Wij verzoeken u dan ook om dit in de begroting 2017-2020 wel te doen. Dit saldo is bovendien noodzakelijk om het financiële kengetal *structurele exploitatieruimte* te berekenen.

Onderzoek onderhoud kapitaalgoederen

In 2015 en 2016 is het onderhoud van kapitaalgoederen (betreffende wegen, gebouwen en kunstwerken zoals bruggen, viaducten, dijken) al onderwerp van onderzoek geweest door de gezamenlijke toezichhouders. Ook bij de begroting 2017 zal dit onderzoek worden gecontinueerd, om inzicht te kunnen krijgen in de ontwikkelingen in het onderhoud van de kapitaalgoederen bij gemeenten. Daarbij komen de volgende vragen aan de orde:

- wat is het onderhoudsniveau?
- zijn de beschikbare budgetten voldoende?
- is er sprake van achterstallig onderhoud?

Wij hebben geconstateerd dat deze informatie niet altijd in de paragraaf kapitaalgoederen van de gemeentebegrotingen is opgenomen. Wij verzoeken dan ook om in de begroting 2017-2020 inzichtelijk op te nemen:

- het actueel beleidskader;
- het van toepassing zijnde kwaliteitsniveau;
- de financiële gevolgen van het door uw raad vastgestelde kwaliteitsniveau van het onderhoud.

Decentralisaties Sociaal Domein

De decentralisaties zijn veelal opgepakt in gezamenlijk verband, bijvoorbeeld in de vorm van gemeenschappelijke regelingen. Het is van groot belang om grip en sturing te houden op de uitvoering van taken door gemeenschappelijke regelingen. Er is sprake van een andere invulling van uw budgetrecht. De gemeente blijft echter wel verantwoordelijk voor de uitvoering van het beleid. Budgetoverschrijdingen van de gemeenschappelijke regeling kunnen worden doorberekend aan de deelnemende gemeenten. Door de hoogte van de budgetten, die met de decentralisaties gepaard gaan, kunnen de bijbehorende financiële risico's ook omvangrijk zijn. Wij adviseren u goede afspraken te maken over de werkwijze, periodieke informatievoorziening, verantwoordingswijze en de manier waarop kan worden bijgestuurd door uw gemeente. In het landelijke vakberaad gemeentefinanciën is vastgesteld dat niet eerder dan bij begroting 2017 een oordeel kan worden gevormd over de taakstellingen in het sociaal domein. In 2016 zal blijken in hoeverre de decentralisatie in het sociaal domein financieel in control is op basis van de werkelijke resultaten in 2015 en de mate van realisatie van de taakstellingen, die per programma zijn verwerkt. In de loop van 2016 zullen wij de budgettaire ontwikkelingen met betrekking tot de decentralisaties van uw gemeente volgen en betrekken bij de beoordeling van de begroting 2017.

Precariobelasting

De heffing van precariobelasting door gemeenten op kabels en leidingen dreigt al een aantal jaren te worden afgeschaft. Vooruitlopend op volledige afschaffing bij een komende grotere hervorming/verruiming van het gemeentelijk belastinggebied heeft minister Plasterk recent in een brief aan de Tweede Kamer overgangsmatregelen aangekondigd.

Wij verzoeken u deze ontwikkelingen te volgen, aangezien het aannemen van het wetsvoorstel van invloed kan zijn op het eigen belastinggebied. Daardoor kunnen mogelijk, vanaf de datum van inwerkingtreding, geen of aflopende inkomsten meer worden gegenereerd. Wij adviseren u tevens het risico hiervan in te calculeren en mee te nemen in uw risico-inventarisatie.

Vluchtelingen en statushouders

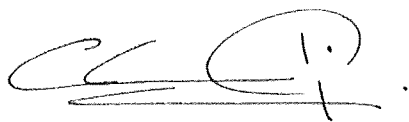
De toestroom van vluchtelingen naar Nederland is de afgelopen periode sterk toegenomen. Voor de huisvesting van de statushouders – vluchtelingen die een verblijfsstatus hebben gekregen – is de gemeente verantwoordelijk. Naast het zorgen voor voldoende woningen, is het tevens van belang om in de begroting 2017-2020 rekening te houden met extra lasten (en evt. ook baten) die voortvloeien uit de opname van statushouders in uw gemeente. Hierbij kan gedacht worden aan huisvestingskosten, maar ook aan hogere lasten voor sociale voorzieningen.

Tot slot

Wij verwachten met de informatie in deze brief een positieve bijdrage te leveren aan het proces dat een solide financiële positie voor uw gemeente moet opleveren.

Wij wijzen u er ten slotte nog op dat wij een kopie van deze brief ter kennisneming aan het college van Burgemeester en Wethouders sturen. Het college ontvangt tevens een uitgebreidere brief van ons met de meer technische aspecten die van belang zijn voor de begroting 2017-2020.

Hoogachtend,
Gedeputeerde Staten van Gelderland

Commissaris
van de Koning

secretaris